

การประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐาน
คดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช*

NEEDS ASSESSMENT OF EVIDENCE COLLECTION IN SEXUAL OFFENSE
CASES FOR HOSPITALS WITHOUT FORENSIC DOCTORS

พิมพ์ญาดา พวงชัยดินทร์, นพรุจ ศักดิ์ศิริ

Pimyada Puangchaibodin, Noparuj Saksiri

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University

Corresponding Author E-mail: Berrypim@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ 2. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพหรือนักปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ในสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช จำนวน 389 แห่ง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามลักษณะมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับสภาพที่เป็นจริงของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ส่วนระดับสภาพที่ควรจะเป็น โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.97 หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ด้านการซักประวัติเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านการตรวจร่างกาย ด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ และด้านการเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล 2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาในรายละเอียดเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและ

*Received August 4, 2025; Revised August 21, 2025; Accepted August 26, 2025

สิ่งแวดล้อม ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; พยานหลักฐาน; คดีความผิดทางเพศ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. the needs assessment for evidence collection in sexual offense cases and 2. to identify factors related to the evidence collection process in hospitals without forensic doctors. A quantitative research design was employed. The sample consisted of 389 hospitals without forensic doctors, selected through simple random sampling. Data were collected using a questionnaire based on a 5-point Likert scale. The resulted were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, standard deviations, and the Priority Needs Index (PNI_{Modified}).

The research results revealed that: 1. the actual condition level of the collection of evidence in sexual offense cases was found to be at a low level overall, while the desired condition level was at the highest level overall. When considering the Priority Needs Index (PNI_{Modified}), the overall value was 0.97. In detail, the highest priority was the aspect of taking history, followed by physical examination, documentation of sexual offense cases, and evidence collection and interpretation. 2. The factors related to the collection of evidence in sexual offense cases were overall at a high level. In detail, ranked from highest to lowest, they were technology, economy, society and environment, politics and law, management, budget, personnel, and materials and equipment.

Keywords: Needs Assessment; Evidence; Sexual Offense Cases

บทนำ

อาชญากรรมทางเพศนั้นเป็นปัญหาที่รุนแรง สะท้อนได้จากสถิติคดีอาญา ปี พ.ศ. 2566 เฉพาะคดีข่มขืนกระทำชำเรา มี จำนวน 1,885 คดี (กองแผนงานอาชญากรรม, 2568) ในการสืบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดนั้นการตรวจพิสูจน์และรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศโดยแพทย์หรือผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์เป็นสิ่งสำคัญ จะต้องรู้วิธีการและขั้นตอนการเก็บวัตถุพยานดังกล่าวเพื่อให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ไม่มีการทำลายหรือปนเปื้อนวัตถุพยานก่อนที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในคดีจะมารับวัตถุพยานดังกล่าวไป (กองบริหารการสาธารณสุข, 2563) โดยในปัจจุบันมีแพทย์ จำนวน 77,536 คน แต่มีแพทย์

นิติเวชที่ได้รับหนังสืออนุมัติ-วุฒิบัตรจากแพทยสภา จำนวนเพียงแค่ 112 คน (แพทยสภา, 2568) คิดเป็นร้อยละ 0.144 เท่านั้น ในประเทศไทยสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวชมีสูงถึง 38,420 แห่ง จากตัวเลขสถิติดังกล่าวพบว่า สถานพยาบาลในประเทศไทยประสบกับปัญหาขาดแคลนแพทย์นิติเวชอย่างหนัก แต่สถานพยาบาลทุกที่มีภาระงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยคดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคดีจราจร คดีความผิดต่อร่างกายรวมทั้งคดีความผิดทางเพศเป็นต้น ซึ่งพบได้ในทุกสถานพยาบาลและส่วนใหญ่ผู้ที่ต้องพบเจอกับผู้เสียหายในช่วงแรกรนอกจากพนักงานสอบสวนแล้วก็จะไปเป็นแพทย์เวรปฏิบัติหน้าที่ในวันและเวลาดังกล่าว ซึ่งมีหน้าที่ตรวจประเมินและคัดกรอง การแจ้งความ ตรวจรักษาตามขั้นตอนและบันทึกเอกสารอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและการประสานงานส่งต่อข้อมูลกับหน่วยงานด้านกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สามารถให้การดูแลผู้ป่วยคดีได้อย่างเหมาะสม (จุไรพร หน่อคำ, 2563)

ปัญหาการขาดแคลนแพทย์และภาระหน้าที่ที่มีมากนั้นเป็นปัญหาหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์ขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการชักประวัติ ด้านการตรวจร่างกาย ด้านการเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล และด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ (กองบริหารการสาธารณสุข, 2557) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน ตามหลัก 4 M และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน ตามหลัก PEST Analysis เป็นกรอบในการวิเคราะห์

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในส่วนของพยานหลักฐานคดีทางเพศ พบว่ามีการศึกษาประเด็นปัญหาเกิดจากกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยเริ่มจากสถานที่เกิดเหตุจากตัวบุคคล และจากการสอบปากคำผู้เสียหาย ปัญหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับแสวงหาพยานหลักฐาน (จักรกฤษณ์ วรวิรุ, 2565) ในประเด็นการสร้างรูปแบบของแบบบันทึกการตรวจร่างกายผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา (วรารักษ์ ช่างสมบูรณ์, 2557) ในประเด็นปัญหาและอุปสรรคของทนายความในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการศาลยุติธรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ (ภัครมิกา อ่ำอั้น, 2559) การดูแลผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ร่างกาย จิตใจ และการเยียวยาทางกฎหมาย (อานนท์ จำลองกุล, 2560) การรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา (สุชัยญา กุศลสกวรัตน์, 2565) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช จะเป็นในประเด็นกระบวนการดูแลผู้เสียหายคดีถูกล่วงละเมิดทางเพศ (พเยาว์ ศรีเจริญ, 2563) การเพิ่มประสิทธิภาพการชันสูตรพลิกศพ (สุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์, 2564) ความรู้และการปฏิบัติงานนิติเวชคลินิกของพยาบาลในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน (จุไรพร หน่อคำ, 2563) ซึ่งจะพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยไหนที่ศึกษาในส่วนของ การรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยในเรื่องนี้เพื่อนำข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ มาเป็นแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวชอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานตามหลักวิชาชีพ และเป็นประโยชน์ในงานนิติเวชของโรงพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศในสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช จำนวน 38,420 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศในสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช ซึ่งผู้วิจัยได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาวิจัยค่าเฉลี่ยประชากรของ Weiers (2005) ที่ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) 95% โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{NZ^2\sigma^2}{Ne^2 + Z^2\sigma^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ N = ขนาดของประชากรเท่ากับ 38,420

Z = คะแนนมาตรฐาน 1.96 ซึ่งกำหนดไว้ให้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 95%

Σ = ค่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ซึ่งในที่นี้ไม่ทราบ

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ซึ่งกำหนดให้เท่ากับ $\sigma / 10$

แทนค่าในสูตรได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 แห่ง แต่เนื่องจากอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามมักจะน้อยกว่าจำนวนที่ส่งไป ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 500 แห่ง การสุ่มเลือกสถานพยาบาลดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก ผู้ให้ข้อมูล

แบบสอบถาม คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ จำนวน 1 คนต่อสถานพยาบาล 1 แห่ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

3.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาปฏิบัติราชการ ตำแหน่งปัจจุบัน สังกัดกลุ่มงาน

3.2 ส่วนที่ 2 ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

3.3 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

3.4 ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามชนิดปลายเปิด (Open-Ended)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ฯ ไปยังสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ตอบผ่าน Google Form

4.4 หลังจากที่ได้รับแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ ซึ่งได้แบบสอบถามกลับคืนที่มีความสมบูรณ์จำนวน 389 ฉบับ ซึ่งมีจำนวนมากกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางและเขียนพรรณนา

5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1981)

5.3 การประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

5.3.1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยหาค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์แปลการประเมินตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1981)

5.3.2 ประเมินความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified}

5.3.3 วิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) จะวิเคราะห์โดยแบ่งตารางออกเป็น 4 ส่วน แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจุดตัดของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ทั้งนี้ 4 ส่วนดังกล่าว คือ ส่วนที่ 1 ผลดีเกินเกณฑ์ ส่วนที่ 2 ผลงานประสบความสำเร็จดี ส่วนที่ 3 ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง และส่วนที่ 4 ผลงานยังไม่ดี แต่ไม่น่าห่วง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการปรับเกณฑ์การแปลความหมายจากสุวิมล ว่องวานิช (2550)

5.4 วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลที่เป็นการเขียน และจัดหมวดหมู่แจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานแบบสอบถามรวมทั้งสิ้นจำนวน 359 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 87.66) มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี (ร้อยละ 55.78) วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 92.03) ระยะเวลาปฏิบัติงาน 1-5 ปี (ร้อยละ 51.41) ตำแหน่งปัจจุบันพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (ร้อยละ 49.87) สังกัดกลุ่มงานฝ่ายการพยาบาล (ร้อยละ 71.21)

ตารางที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

รายละเอียด	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่ควรจะเป็น			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD.	แปลผล	$\bar{X}$	SD.	แปลผล		
ด้านการชักประวัติ	2.10	0.38	น้อย	4.70	0.49	มากที่สุด	1.24	1
ด้านการตรวจร่างกาย	2.26	0.53	น้อย	4.76	0.43	มากที่สุด	1.11	2
ด้านการเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล	2.71	0.51	ปานกลาง	4.63	0.48	มากที่สุด	0.71	4
ด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ	2.54	0.53	ปานกลาง	4.89	0.31	มากที่สุด	0.92	3
รวม	2.40	0.56	น้อย	4.75	0.49	มากที่สุด	0.97	-

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาระดับสภาพที่เป็นจริงของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.40 SD.=0.56) ส่วนระดับสภาพที่ควรจะเป็นโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.75 SD.=0.49) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่า PNI_{Modified} พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.97 ในรายละเอียดความต้องการจำเป็นพบว่าด้านการชักประวัติเป็นลำดับแรก (PNI_{Modified}=1.24) รองลงมาคือ ด้านการตรวจร่างกาย (PNI_{Modified}=1.11) ด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ (PNI_{Modified}=0.92) และด้านการเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล (PNI_{Modified}=0.71) ในส่วนการวิเคราะห์เมทริกซ์ระหว่างสภาพ

ที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50 (จากระบบ 5 ระดับ) พบว่า ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในส่วนที่ 3 คือ ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง

2. ข้อมูลปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

ตารางที่ 2 ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

รายละเอียด	$\bar{X}$	SD.	แปลผล	ลำดับ
ด้านบุคลากร	3.25	0.73	ปานกลาง	7
ด้านงบประมาณ	3.31	0.48	ปานกลาง	6
ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.24	0.45	ปานกลาง	8
ด้านการบริหารจัดการ	3.58	0.52	มาก	5
ด้านการเมืองและกฎหมาย	3.71	0.48	มาก	4
ด้านเศรษฐกิจ	3.94	0.34	มาก	2
ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	3.80	0.43	มาก	3
ด้านเทคโนโลยี	3.96	0.29	มาก	1
รวม	3.60	0.56	มาก	

จากตารางที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$ SD.=0.56) ในรายละเอียดพบว่า ด้านเทคโนโลยีเป็นลำดับแรก ($\bar{X}=3.96$ SD.=0.29) รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.94$ SD.=0.34) ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.80$ SD.=0.43) ด้านการเมืองและกฎหมาย ($\bar{X}=3.71$ SD.=0.48) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}=3.24$ SD.=0.45)

ในส่วนข้อมูลสรุปจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีผู้เสนอความคิดเห็น จำนวน 35 คน สรุปจากความถี่ของประเด็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า มีประเด็น จำนวน 16 ประเด็น ประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ ไม่มีแพทย์เฉพาะทางหรือแพทย์นิติเวชประจำการค่าสูงที่สุด (22) รองลงไปคือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่มีความรู้หรือผ่านการอบรมเฉพาะ (20) ขาดแคลนเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจเฉพาะทาง (19) งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือไม่เพียงพอ (19) งบประมาณสนับสนุนบุคลากรในการอบรม/ศึกษาดูงานไม่เพียงพอ (18) ไม่มีแบบฟอร์มบันทึกประเมินการรับผู้ป่วยคดีทางเพศ (15) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

แบ่งการนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.40$) ขออภิปรายดังนี้

1.1 ด้านการชັกประวัติ ระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.10$) อาจเนื่องจากการไม่มีแนวทางการประเมินการรับผู้ป่วย ไม่มีแนวทางการชັกประวัติการล่วงละเมิด ไม่มีสถานที่แยกเป็นสัดส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของพเยาว์ ศรีเจริญ (2563) ศึกษากระบวนการดูแลผู้เสียหายคดีถูกล่วงละเมิดทางเพศ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 ซึ่งเป็น

โรงพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช พบว่า ขั้นตอนการประเมินผู้รับบริการขาดผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ในการประเมินผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ขาดสถานที่ที่เป็นสัดส่วนสำหรับให้บริการ สอดคล้องกับ งานวิจัยของจุไรพร หน่อคำ (2563) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติงานนิติเวชคลินิกของพยาบาล ในการเก็บพยานหลักฐาน พบว่า ไม่มีแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วย คดีที่ชัดเจน

1.2 ด้านการตรวจร่างกาย ระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.26$) อาจเนื่องจากการไม่มีรูปแบบในการตรวจผู้ป่วยคดีทางเพศอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ งานวิจัยของวรารณ ช่างสมบุญ (2557) ศึกษาการสร้างรูปแบบแบบบันทึกการตรวจร่างกาย ผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราในงานนิติเวชของโรงพยาบาล พบว่า ในแพทย์ที่มีประสบการณ์ น้อยการตรวจร่างกายผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราอาจทำได้ไม่ครบถ้วน ดังนั้น ในแบบ บันทึกการตรวจร่างกายผู้เสียหายควรมีคำบรรยายถึงรายละเอียดในการตรวจร่างกายแต่ละข้อ อย่างละเอียด หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดทำคู่มืออธิบายหลักการตรวจร่างกายอย่างง่าย

1.3 ด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ ระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.54$) อาจเนื่องจากการไม่มีแนวทางการให้ความเห็นและการจัดทำเอกสารรายงาน ต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์ (2565) ศึกษาการชันสูตรพลิกศพของ โรงพยาบาลตติยภูมิที่ไม่มีแพทย์นิติเวช จังหวัดราชบุรี พบว่า ไม่มีแนวทางการชันสูตรพลิกศพ ของโรงพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช อาจจะยังไม่มีแนวทางอย่างชัดเจนว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง หากพบเหตุการณ์เหล่านั้น รวมทั้งการจัดทำเอกสารรายงาน

1.4 การเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล ระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.71$) อาจเนื่องจากปัญหากฎหมายในการเก็บพยานหลักฐานทางชีววัตถุและที่ไม่ใช่ชีววัตถุ สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ วรวิริ (2565) พบว่า อุปสรรคของการเก็บตัวอย่างสารคัด หลั่งเลือด ปัสสาวะ เนื้อเยื่อของผู้ที่เกี่ยวข้อง ถ้าไม่ยินยอมจะบังคับเก็บไม่ได้เพราะขัดกับ รัฐธรรมนูญและผิดต่อสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับสุญาดา บุญเกียรติ (2567) พบว่า ปัญหา หลักของการสืบสวนสอบสวนในคดีทางเพศ คือ ความยินยอมของผู้เสียหายที่จะให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจเพื่อเก็บวัตถุพยาน นำไปเป็นพยานหลักฐานประกอบรูปคดี สืบเนื่องจากบทบัญญัติ ของกฎหมายในบางประการ เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ที่กำหนดเงื่อนไขในการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากร่างกายของบุคคลยังอยู่ใน วงแคบเนื่องจากจำเป็นต้องอาศัยความยินยอมจากตัวผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และอาจเนื่องจาก ปัญหาการแปลผลที่ผิดพลาด ในทางปฏิบัติมีโอกาสเกิดการแปลผลที่ผิดพลาด เนื่องจากหลาย ปัจจัย เช่น การคาดเดาจำนวนครั้งที่มีการล่วงล้ำ สารคัดหลั่งที่คงอยู่เหลืออย่างเจือจาง

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ จากผลการวิจัย ที่พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$) และจากปัจจัยทั้ง 8 ด้านจะมี 3 ด้านอยู่ใน ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.25$) ด้านงบประมาณ ($\bar{X}=3.31$) และด้านวัสดุอุปกรณ์

($\bar{X}$ =3.24) สอดคล้องกับงานวิจัยของเพยาว์ ศรีเจริญ (2563) พบว่า ด้านบุคลากร ($\bar{X}$ =3.76) ด้านงบประมาณ ($\bar{X}$ =3.26) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}$ =3.75) โดยอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ด้านบุคลากร อาจเนื่องจากการไม่มีแพทย์เฉพาะทางหรือแพทย์นิติเวชประจำการ และ บุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่มีความรู้หรือผ่านการอบรมเฉพาะ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพยาว์ ศรีเจริญ (2563) และงานของสุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์ (2565) พบว่า บุคลากรมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอ ขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้และการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับวิไลรัตน์ สุริยวงศ์ และณิชา วงศ์ส่องจำ (2565) พบว่า ข้อจำกัดของงบประมาณแผ่นดินทำให้มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุไรพร หน่อคำ (2563) พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในงานนิติเวชคลินิกเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 52.33 จากคะแนนเต็ม ขาดความรู้เกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานและการดูแลผู้ป่วยคดีการอบรมให้ความรู้บุคลากรยังมีน้อยไม่มีการอบรมอย่างต่อเนื่องเพียงพอ สอดคล้องกับงานของสุชญญา กุศลสกาวัฒน์ (2565) ศึกษาการรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐานคดีถูกระงับทำซ้ำเรา พบว่า ยังขาดความรู้ด้านการเก็บรวบรวมพยานวัตถุ โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94 ไม่เคยฝึกอบรมประสบการณ์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ วรวิริ (2565) พบว่า บุคลากรที่จะทำการตรวจในปัจจุบันยังไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น บางกรณีแพทย์ทั่วไปสามารถตรวจได้แต่ไม่ค่อยตรวจอาจจะเกิดความไม่มั่นใจในการออกรายงานการตรวจ

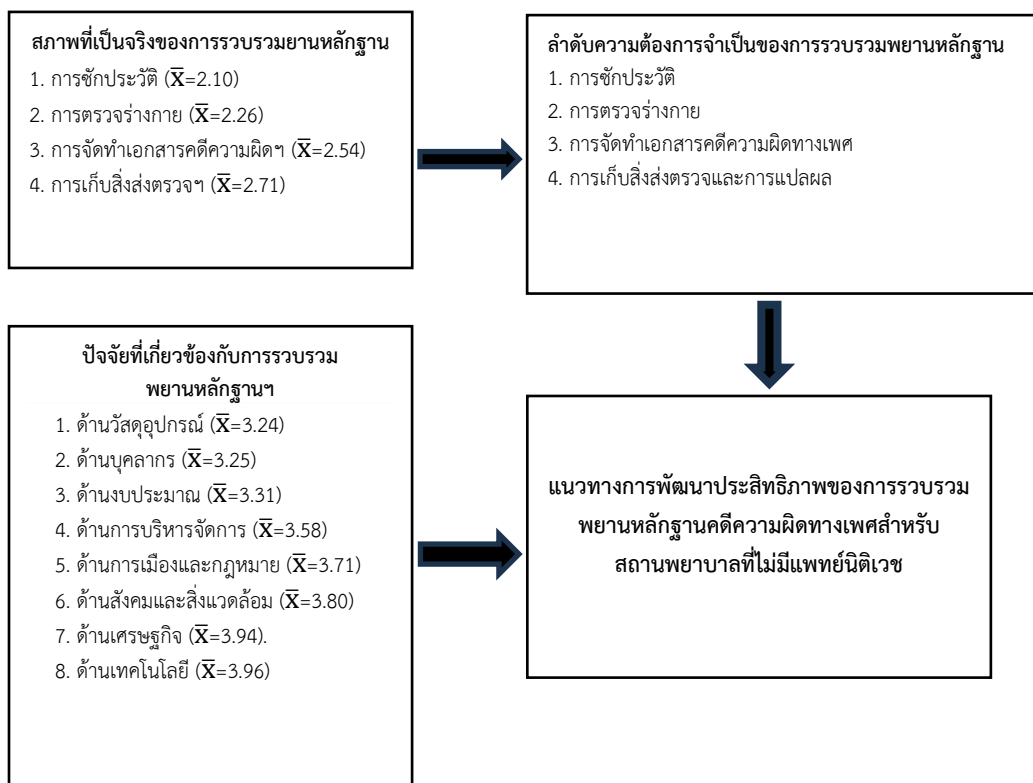
2.2 ด้านงบประมาณ อาจเนื่องจากงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือในการตรวจวินิจฉัยไม่เพียงพอ และงบประมาณสนับสนุนบุคลากรในการอบรม/ศึกษาดูงานไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพยาว์ ศรีเจริญ (2563) ที่พบว่า งบประมาณที่มีค่อนข้างจำกัด และงบประมาณ ที่ไม่มีการแยกการบริหารที่ชัดเจน และไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ได้ทั้งในเชิงรับและในเชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์ (2565) พบว่า ปัญหาการขาดงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากรและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ค่าเดินทาง ค่าตอบแทน ขาดงบประมาณสำหรับพัฒนาบุคลากร

2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาจเนื่องจากการขาดแคลนเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพยาว์ ศรีเจริญ (2563) ที่พบว่า การขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย โครงสร้างของอาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการให้บริการ ขาดการพัฒนาสิ่งส่งตรวจที่เป็นหลักฐานทางนิติเวชที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์ (2565) พบว่า ยังประสบปัญหาหลายด้าน เช่น อุปกรณ์เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ยานพาหนะ อุปกรณ์สำนักงาน อัตราที่ใช้ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับนราธิป นະຍະເນຕຣ (2563)

พบว่า ปัญหาความไม่พร้อมของวัสดุอุปกรณ์งานสอบสวนส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้า และอาจส่งผลกระทบต่อรูปคดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ คือ 1. ได้ทราบถึงระดับสภาพที่เป็นจริงของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับน้อย 2. ได้ทราบถึงค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และพบว่า ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในส่วนที่ผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง และ 3. ได้ทราบถึงระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางเพศฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ในรายด้านจะมีอยู่ 3 ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ ดังภาพที่ 1 ($\bar{X}=2.10$)

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ความรู้ของการรวบรวมพยานหลักฐานทางเพศฯ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดกรอบความร่วมมือทางกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดให้มีการจัดตั้งเครือข่ายนิติเวชระดับภูมิภาค หรือระดับจังหวัด โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ของโรงพยาบาลแม่ข่าย (ที่มีแพทย์นิติเวช) และโรงพยาบาลลูกข่าย (ที่ไม่มีแพทย์นิติเวช) ในการส่งต่อกรณีศึกษา การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนทางวิชาการ และควรกำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติสำหรับการตรวจชันสูตรทางนิติเวชคลินิกที่ชัดเจนและเป็นสากล
2. ควรกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และแนวทางปฏิบัติของแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐที่ต้องทำหน้าที่ชันสูตรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ควรจัดทำคู่มือการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศให้มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้แพทย์ทั่วไปสามารถปฏิบัติตามได้ และกำหนดแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศให้เป็นมาตรฐาน
4. ควรเพิ่มจำนวนแพทย์นิติเวชและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องโดยการขยายกรอบอัตรากำลังหรือเปิดรับบุคคลภายนอกเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณงาน และกำหนดนโยบายจัดอบรมบุคลากรทางการแพทย์ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการชันสูตร
5. ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น การนำ AI มาช่วยวิเคราะห์ตัวอย่างทางชีวภาพ การพัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับการออกรายงานชันสูตร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงพยาบาลที่มีแพทย์นิติเวช หรือหน่วยงานนิติเวชใกล้เคียง เพื่อขอคำปรึกษาหรือส่งต่อกรณีที่มีความซับซ้อน
2. ขอเพิ่มอัตรากำลังแพทย์ ขอจัดสรรงบประมาณจัดซื้อเครื่องมือตรวจที่ทันสมัย
3. ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีทางเพศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านระเบียบวิธีวิจัย งานวิจัยนี้ใช้วิธีเชิงปริมาณ ดังนั้นงานวิจัยครั้งถัดไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ
2. ด้านประเด็นที่ศึกษา งานวิจัยนี้เป็นประเด็นคดีความผิดทางเพศ ดังนั้น งานวิจัยครั้งถัดไปควรมีการศึกษาในด้านคดีความผิดอื่น เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารการสาธารณสุข. (2557). *คู่มือการปฏิบัติงานนิติเวช (สำหรับแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์) กระทรวงสาธารณสุข*. นนทบุรี: โรงพิมพ์กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2563). *คู่มือการจัดการวัตถุพยาน กระทรวงสาธารณสุข*. นนทบุรี: โรงพิมพ์กระทรวงสาธารณสุข.

- กองแผนงานอาชญากรรม. (2568). สถิติฐานความผิดคดีอาญา (คดี 4 กลุ่ม) หน่วยงานทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2566. สืบค้น 28 กรกฎาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/UiEsc>
- จักรกฤษณ์ วรวิริ. (2565). พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา (ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุไรพร หนองคำ. (2563). ความรู้และการปฏิบัติงานนิติเวชคลินิกของพยาบาลในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน (สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นราธิป นະยะเนตร. (2563). ปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจภูธรศรีราชา จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารรัฐกิจ). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพียว ศรีเจริญ. (2563). กระบวนการดูแลผู้เสียหายคดีถูกล่วงละเมิดทางเพศ ในโรงพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชของคหิ์ 17 (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แพทยสภา. (2568). รายการข้อมูลสถิติแพทย์ ข้อมูลแพทย์ ณ พฤษภาคม 2568. สืบค้น 28 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.tmc.or.th/statistics.php>
- ภัครมภา อ่าอัน. (2559). การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของทนายความในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการศาลยุติธรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรภรณ์ ช่างสมบุญ. (2557). การสร้างรูปแบบแบบบันทึกการตรวจร่างกายผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราในงานนิติเวช (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิไลรัตน์ สุริยวงศ์ และณิชา วงศ์ส่องจำ. (2565). แนวทางการพัฒนางานด้านนิติเวชศาสตร์. วารสารวิชาการ อาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์, 8(2), 1-13.
- สุชัยญา กุศลสการรัตน์. (2565). การรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา. วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์, 8(1), 76-93.
- สุญาดา บุญเกียรติ. (2567). การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวนในความผิดเกี่ยวกับเพศ. วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์, 10(2), 79-96.

- สุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์. (2564). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการชันสูตรพลิกศพของโรงพยาบาลตติยภูมิที่ไม่มีแพทย์นิติเวช : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานนท์ จำลองกุล. (2560). การดูแลผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ : ร่างกาย จิตใจ และการเยียวยาทางกฎหมาย. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร*, 61(5), 603-618.
- Best, J. W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Weiers, R. M. (2005). *Introduction to Business Statistics. International Student Edition*. Pennsylvania, USA: Duxbury Press, Thomson - Brooks/cole.

